

EXILOVÝ ZÁPISNÍK

1/II

Březen 1971

"Nejsemutnější období bývají
často nejplodnější."
(Maritain:Člověk a stát)

Teorie konvergentní a transformační

a pozitivní antikomunismus v sovětském tisku

Konvergentní teorie, která počítá se socialisací kapitalismu a s demokratizací komunismu a která vidí v tomto předpokládaném vývoji řešení komunistického problému, znamená jakýsi odklon od marx-leninismu, což by bylo jistě dobrou věcí, kdyby tento plán nepřinášel zbytečné komplikace a rizika, která nemají správné funkční poslání. Je tedy pochopitelné, že sovětský tisk věnoval značnou pozornost této teorii a pokoušel se o její kritiku. První závažnější článek o konvergenci se objevil v Literární gazetě 30. října 1968, tedy více než čtyři měsíce po vydání Sacharova manifestu, který konvergenci akceptoval. Článek napsal stranický komentátor V. Ščerbin pod nadpisem "Jediný proud a třídní kořeny kultury". Konvergence se tam odsuzuje, poněvadž je v rozporu s naukou o třídním boji. Sovětský tisk však přiznal, že určité kruhy sovětské inteligence koketují s konvergentní teorií a že hlásají budování ideologických mostů mezi socialismem a kapitalismem zejména v oblasti umění.

Další článek přinesl časopis "Mladý komunista" (č. 11 z listopadu 1968) pod názvem "Jejich heslo-měkce, ale neustupně" a napsal jej aspirant Oddělení mezinárodních vztahů Institutu ekonomiky světového socialistického svstému J. Novopašin. Autor konstatuje, že současný vývoj se vyznačuje zostřením třídního boje a že západní antikomunisté se dovolávají událostí v Československu, které prý potvrzují teorii evoluce světového komunismu k národní nezávislosti, k ideologickému přerodu a k restauraci kapitalismu. Západní antikomunisté prý nepočítají s ozbrojeným převratem, ale s "tichou kontrarevolucí" neboli s "kontrarevolucí mozků", a věří, že prý postupné vyrovnávání životní úrovně států kapitalistických a komunistických znamená "evoluci komunismu v kapitalismus". V představbě řízeného národního hospodářství podle nových potřeb prý antikomunisté vidí "deplánování ekonomiky a přijímání kapitalistických principů" jakož i "liberalisaci režimu" a "odklon od marxistické nauky".

Mimořádná pozornost je v článku věnována mládeži a autor konstatuje, že antikomunisté "rozumějí jak významná je v současném světě, včetně socialistického, úloha mládeže". Podle posledního sčítání obyvatelstva SSSR (r. 1959) 55,9 procent tvořila mládež, která ještě nedovršila 30 let. "Tato mládež prý trpí neplodným negativismem, který vyrůstá z jednostranného přístupu, ze zveličování minulých chyb a ze zneužívání současných nedostatků a nezdarů.

Novopašin dále píše: "Není žádným tajemstvím, že antikomunistickým sílám v ČSSR a jejich zahraničním poručníkům se podařilo zavleci do nových sítí podstatnou část československé mládeže. Imperialistické propaganda, obratně spekulující s minulými chybami a se současnými vnitropolitickými a ekonomickými nesnázemi v ČSSR, dokázala vytvořit u zelených mladíků veskrze lživou představu o dvacetiletém období budování socialismu jako o nepřetržité řadě chyb a zneužívání se stárny vládnoucí Komunistické strany Československa."

Autor dále varuje: "Události v ČSSR názorně ukázaly k čemu vede oslabení pozornosti k otázkám nesmiřitelného boje s nepřátelskou propagandou a k otázkám výchovy mladého pokolení."

"Přece však nelze zakrývat oči nad tím, že i v Sovětském svazu jsou ještě mladí lidé (a nejen mládež), kteří se poddávají zhoubnému vlivu buržoasní propagandy, dobrovolně neb nedobrovolně se stávají šířiteli vlivů, teorií a názorů cizích komunistickému světovému názoru. Příklad Galanskova, Ginsburga, Dobrovolského a Laškové je zde přímo charakteristický."

Autor končí zajímavým a důležitým uzávěrem: "V antikomunistické arsenálu současných prostředků "pokojného vnešování" by bylo marné hledat tu hlavní zbraň, která je nevyhnutelnou k vítězství v ideologickém boji-positivní ideje. Ty tam nejsou. A je zajímavé, že to chápou již někteří ideologové imperialismu. "Nejhlavnější"-zjistuje například profesor Yaltské university G. Gibson-" je vypracovat v pozitivním návrhu odpověď na ideologii komunismu, neboť je třeba se utkat s tradičním odsuzováníntakového programu."

" Na ideologické frontě, stejně jako na frontách jiných, síla je na straně socialismu a ne imperialismu. A i když se bystře pokoušeli zlepšovat ideologii kapitalismu, tento odumírající společensky řád je odsouzen."

Ze čtyři měsíce po těchto dvou článcích, tj. v březnu 1969 se objevil v časopise "Směna", čís. 6., článek stranického teoretika a literárního vědce Alexandra Čakovského pod nadpisem "Ideologický boj a inteligence." Čakovskij tvrdí, že buržoasní ideologie a její krajní sněr-antikomunismus-aby rozbil socialistický svět cestou rozkladu zevnitř, sází hlavně na inteligenci a to jak v kapitalistických tak i v socialistických zemích".

" Ideologové buržoasie přenesli těžiště strategie na rozkládání socialistické společnosti zevnitř."

"Samozřejmě antikomunismus je historicky odsouzen. Avšak bylo by hrubou chybou podceňovat usilí antikomunistických propagandistů. Oni využívají každého našeho omylu, každého záporného zjevu..., aby dokázali slabost našeho zřízení a neuskutečnitelnost našich cílů."

Dále píše Čakovskij, že teorie konvergence a budování mostů právě měla za následek vytváření modelu nového v Československu v r. 1968. Šlo prý o snahu oslabit moc Komunistické strany.

Později takřka denně v některých novinách jako Pravda, Izvestija, Sovětské Rusko, Literární noviny a Konsonolskaja pravda a také v časopisech pokračuje zveřejňování článků o konvergenci. Autoři jsou často vědečtí pracovníci filosofických, ekonomických, historických a pedagogických institutů a také odpovědní pracovníci UV a literární vědci. Možná říci, že pro boj se západní ideologickou "diversí" byl znobili-sován výkvět vědeckých mozků. Nemůžeme se vyhnout dojmu, že Sovětský svaz se nachází v jakémsi osudném postavení pokud jde o ideologické vztahy.

Většina článků se odvolává na Československo, které prý podlehl konvergentním vlivům ve značné části studentstva a tvářící inteligence. Velmi zajímavý je dále článek "Současný ideologický boj a výchova mládeže" v časopise "Sovětská pedagogika" čís. 10., z října 1969, který napsal Mšvenieradze, doktor filozof. věd Institutu fil. A.N. SSSR. Autor je zřejmě znepokojen novými prvky v antikomunistické činnosti a píše:

"Teoretici antikomunismu se již neomezují pouze na negativní vztahy k teorii a praxi komunistického hnutí. Přizpůsobili se novým podmínkám a buržoasní ideologové nově formulují heslo boje: "Znáť nejen to, proti čemu vystupujeme, ale i to za co je třeba bojovat." Vedle negativního antikomunismu stále větší místo získává tak zvaný pozitivní antikomunismus, jehož cílem je vyplnění "vakua ideového" v kapitalistických zemích, vytvoření "kladného programu" nasových prostředků, který pěstuje "pozitivní" buržoasní ideologie a ideály".

V tomto velmi zajímavém článku o třinácti stranách shrnuje autor na konci takto své uzávěry:

"V podmínkách zostřeného ideologického boje, který imperialismus vede proti socialistickým zemím a především proti Sovětskému svazu, kdy ideologové buržoasie se pokoušejí oslabit revoluční entuziasmus naší mládeže a zasévají otrávené semeno apolitičnosti a nedůvěry ve skvělé ideály komunismu, základní význam zaujímá dovedné praktické uvádění v život marxistických principů komunistické výchovy. Ve složitém procesu výchovy mládeže vážnou roli hraje princip výchovy k boji, včetně boje proti buržoasní ideologii."

"Aktuální otázky boje proti antikomunismu" je nadpis článku v "Pravdě" z 13.10.1969, který napsal akademik A. Runjancev, kterého cituji: "V teoretické oblasti je hlavním posláním antikomunismu diskreditovat komunistickou teorii a praxi a vytvořit takové sociální nauky, které by mohly sloužit jako protiváha marxismu a připravit tak možnost nekomunistické cesty rozvoje lidské společnosti. Tomuto cíli slouží zejména v posledních letech se rozšiřující různé teorie "konvergence" ("jednoho světa", "industriální společnosti" ajiné), které předpovídají rozvoj kapitalismu a komunismu podle sbíhajících se (konvergentních) linií k "jedinému světu".... Většina teorií tak zvané konvergence však nepostuluje ve skutečnosti konvergenci, ale spolknutí protilehlého systému."

Pozoruhodný je dále článek "Některé problémy současné vědeckotechnické revoluce v kapitalistických zemích", který napsala Z.P. Ivanova a který byl uveřejněn v časopise "Otázky historie", čís. 11., listopad 1969. Cituji:

"Sociální a ekonomické důsledky současné vědeckotechnické revoluce vyvolaly zostřený třídní boj. Využívající toho faktu, že některé kapitalistické země v rozvoji současné vědeckotechnické revoluce dosáhly význačných úspěchů, buržoasní ideologové se pokoušejí dokázat vedoucím kapitalismu v této oblasti, že existuje možnost jeho nepřetržitého rozvoje, možnost jeho rozkvětu. Známi buržoasní ideologové..... vysvětlující podstatu změn v ekonomice kapitalismu, vyzdvihli teorii "transformace kapitalismu", "konvergence", "industriální společnosti", "společnosti hojnosti" atd.... Na základě těchto teorií a koncepcí se objevila vlna revolucionismu a reformismu, která zavrhuje základní nauku marx-leninské teorie o třídním boji a o nevyhnutelné záhubě kapitalismu.... Vědeckotechnická revoluce se takto používá jako nástupišť, na kterém se již vede a bude vest v budoucnosti připravený boj mezi kapitalismem a socialismem."

"Zveličující roli vědeckotechnických faktorů, oni ignorují to hlavní a podstatné v historii rozvoje lidské společnosti - systém výrobních vztahů, skutečné protiklady mezi výrobními vztahy v kapitalismu a socialismu, a tak západní ideologové jsou přiváděni ke klamným teoriím a koncepcím, v souhlase s nimiž současná vědeckotechnická revoluce jako by vedla k transformaci kapitalismu, ke zrušení vykořisťování, k zmírnění třídního boje, k zániku dělnické třídy a k deproletarisaci této třídy, k setření protikladů mezi prací a kapitálem....."

(Poznámka: Vypisky ze sovětského tisku pořídil E.J. Mamukoff v Mnichově, český překlad textu obstaral Jiří Matoušek v Melbourne.

Mnoho díky! Pro větší výraznost jsem podtrhnul několik slov na této stránce, která v originále podtržena nejsou.)

Zhodnocení citátů a situace

1. Inteligence a mladí lidé v Sovětském svazu zaujímají negativní stanovisko ke komunismu, jsou z valné části přístupní argumentu i když tento přichází ze Západu, hledají nové hodnoty a nové řešení sociálního problému.
2. Kritika Novopašinova, že západní antikomunismus je stále převážně negativního ražení, je správná, stejně jako jeho názor, že k ideovému vítězství je třeba pozitivních idejí.
3. Události v Československu nebyly vyvolány západní propagandou konvergence, ale neúnosností situace a zoufalou snahou komunistických reformistů "zlidštit" zdiskreditovaný komunismus, udělat jej atraktivnějším a tak jeho život prodloužit. Na druhé straně ovšem malé oficiální uvolnění bylo příležitostí pro nekomunisty manifestovat svou vlastní touhu po svobodě celé. Zakládaly se nemarxistické organizace s programem, který neměl nic společného s komunistickým reformismem. A tento výbuch touhy po celé svobodě nebyl schopen regulovat a udržovat v určitých mezích ani Dubček.
4. Západ začíná pomalu chápat - aspoň někteří lidé - že negativní antikomunismus nestačí a že je třeba pozitivního programu v antikomunistické práci. Tyto skromné počátky pozitivního antikomunismu zatím nestačily dostatečně inspirovat hledající mládež a inteligenci, přesto však komunističtí ideologové byli i těmito prvními kroky velmi znepokojeni a věnovali jim hodně pozornosti. Dornívám se, že zatím komunističtí teoretikové vidí jasněji než mnozí západní antikomunisté, jak pozitivní antikomunismus ohrožuje samé základy, a kte-

rych vyrůstá a na kterých existenčně závisí marxismus.

5. Konvergentní teorie neodmítá liberalismus stejně jako komunismus a tím udržuje víru v možnost jakési sněš obou systémů. A toto je velká brzda pro inteligenci a mládež v komunistických zemích, poně- vadž oni nevěří ani v komunismus ani v liberalismus. Jak by tedy mohli věřit v řešení, které by znamenalo jakousi nlhavou sněš obou systémů. Nesourodá sněš soustav, ve které mládež nevěří, je malou vzpru- hou pro další snažení a další vývoj. Konvergentní teorie je slabým inspiračním zdrojem.

6. Sovětský svaz zostřuje ideologický boj a je zřejmě rozhodnut za- stavit silou onu "liberalisaci" komunismu, o které sní stoupenci teo- rie konvergentní. Význam teorie konvergentní bude tedy spočívat v tom, že kapitalismus se bude socialisovat a víra v konvergentní proces oslabí ostražitost Západu a učiní jej zraniteln jším jak v boji ideo- logickém tak v rozhodnosti bránit se komunistické agresí. Konvergent- ní teorie dává příležitost komunistům ohánět se námitkou, že jde o záchranu liberalismu a takovým způsobem se dynamika antikomunismu oslabuje.

7. Teorie konvergence nejde totiž do hloubky problematiky a zůstává na úrovni povrchní propagandy; nevidí duchovní kořeny liberalismu a nevidí fakt, že historicky je komunistická zrádnost reakcí na zrád- nost liberalismu.

8. Stoupenci teorie konvergentní mluví o sbližování, ale nesnaží se ani konkretisovat tento předpokládaný proces. V čem se mají vlastně oba systémy-systém soukromého kapitalismu a systém státního kapita- lismu-sbližovat? A jak může sbližování obou pochybných systémů při- nést správné řešení a jak může někoho nadchnout? Konvergentní teorii uniká základní problematika naší doby, tj. odetatisování politické společnosti, nutnost likvidace zbujele státní moci na obou stranách železné opony. Reformátoři Západu a Východu by se měli především se- jít na prvním stupínku spolupráce a sbližování v uskutečňování pro- gramu deetatisace Západu i Východu a eliminování antidemokratických tendencí obou částí světa.

9. Konvergentní teorie se zatím převážně uplatňovala na poli umění a kultury vůbec. To ovšem nepřináší dostatečnou dynamiku, poně- vadž je zasažena převážně jen jedna část inteligence a studentstva a to ta, která má blíže ke kultuře než k problémům hospodářským a sociál- ním. Nejsou tedy ovlivněni lidé, kteří zaujímají určité mocenské po- sice. A pokud táhli s kulturními pracovníky za jeden provaz ekono- mové a pracovníci administrativních oborů, pak táhli tu káru směrem komunistického reformismu. To znamená, že na konvergentní teorii para- sitují lidé, kteří chtějí reformismem učinit komunismus atraktivnější a schopnější větší infiltrace na Západ. Kulturní konvergence, tedy teorie jednoho kulturního proudu, zbytečně komplikuje situaci nejen tím, že přehlíží nutnost respektovat kulturní pluralitu nekomunistic- kého světa, ale také nevybarveností hospodářské problematiky unožňuje parazitismus komunistických reformistů. Je tedy třeba teorie, která bude klást větší důraz na problematiku hospodářskou a která nebude nlhavostí hospodářskosociálního programu zatemňovat výhledy na řešení nekollektivistické, na řešení personalistické a tedy opravdu integrálně humanistické.

10. Další slabinou konvergentní teorie je, že není teorií tvůrčí, ale je mechanistická, neboť hlásá víru v jakýsi mechanický vývoj, v ja- kýsi automatismus, neinspiruje dostatečně občany k úsilí o tvůrčí formaci vývoje. Dovolává se všelidskosti a humanismu, ale pravý huma- nismus není mechanistický, ale tvůrčí, není kolektivistický, ale per- sonalistický. Konvergentní teorie se udržuje v oblasti sociologické reality a přehlíží etickou normativitu; je to tedy program ochuzený, celkově dehumanisovaný jako celá dnešní společnost, v níž žijeme, a která prožívá své vážné krize a potřebuje obrody celostní, tedy transformace jdoucí do samých základů.

11. Je nesprávné tvrdit, že komunismus přijímá určité prvky libera-

lismu a že ekonomické reformy známé jako libermanismus jsou strukturálně obohaceny prvky kapitalistickými. Limitovaná volná soutěž v národním hospodářství neznamena ještě liberalismus neb kapitalismus a princip zisku může být základnou pro budování nejen kapitalismu soukromého, ale také státního. Kdyby byla konvergentní teorie komunisty upřímně přijata a poctivě aplikována, pak by znamenala odklon od komunismu, ale ne nutně příklon k liberalismu a zejména ne demokratisaci. Nesmíme zapomínat, že i Akční program Komunistické strany Dubčekovy trval na tom, že strana musí podržet rozhodující a vedoucí postavení ve společnosti. Rovněž nekompromisně se prohlašovalo, že socialisace výrobních prostředků musí být zachována. Povolení obuvnických správkáren a holičských živností neznamena ještě, že se zavádí kapitalismus, ale je to jen pokus o řešení tíživé problematiky komunistického systému, snaha odstranit nedostatky a učinit komunismus akceptovatelnějším.

12. Komunistická strategie a taktika je budována na filosofii dialektických protikladů. Podle komunistických teoretiků protiklady jsou a musejí být ve všem a mají napomáhat budování komunismu. Proto současné propagování míru a příprava revolucí a válek je normální způsob komunistického myšlení a jednání. A proto komunistická politika tak zvané koexistence neznamena mír, ale nebezpečnou a rafinovanou hru a obratné manévrování. A teorie konvergentní by mohla být ještě nebezpečnější zbraní v rukou komunistů, velmi účinným dialektickým prostředkem k "zesocialisování" Západu, zatím co očekávaná liberalisace komunistických zemí by byla jen revitalisací komunismu.

13. Existuje jakési faustovské rozčarování z buržoasní filosofie a z buržoasního hospodářského systému na Západě, podobně jako obdobné rozčarování s marxismem v komunistických zemích. A zde mám na mysli hlavně mladou generaci. Stavět mosty neb kopat tunely jen aby se tato dvojí rozčarovanosť slila v jeden proud, to by znamenalo přispívat jen k větší zmatenosti onoho proudu rozčarování a k jeho intenzitě. Je opravdu nutno povýšit se nad dvojčlenku liberalismus-komunismus a vytvářet proud naprosto nový, hlásat transformaci obou systémů v nový sociální řád. Mosty a tunely mohou pak sloužit zatím asi jen menším průkopnickým skupinám, které by propagovaly hlavní zásady onoho nového řádu, navazovaly dialog s lidem a ne, s vedením strany a tak formovaly nový proud, který by pak usměrňoval vývoj.

Idea socialismu s lidskou tváří nemůže stačit, poněvadž proti ní se dá postavit idea kapitalismu s lidskou tváří. A nám nemůže jít jen o ty tváře neb masky, ale o nový systém opravdu celý lidský.

14. Komunisté pochopitelně napadají konvergentní teorii, poněvadž její poctivé přijetí by znamenalo odklon od marx-leninismu. Ovšem komunisté napadají také fašismus a ten také znamená odklon od komunismu. Propagování jednoho zmatku jen proto, že odvádí lid od druhého zmatku, to není řešení a nemůže být našim exilovým programem.

Nejefektivnější antikomunismus je program naprosté transformace sociálních systémů na obou stranách železné opony, tedy odmítnutí liberalismu i komunismu. Jen tak se uvolní potřebná dynamika v komunistických zemích a odstraní se ideové brzdy a psychologické zábrany. Abychom se dostali již konečně od teoretisování k praktické přípravě ideové invase do komunistických zemí, přikládám návrh jak já bych si představoval onu aplikaci transformační teorie a hlavní obrysy toho nového sociálního řádu, řádu opravdu lidského, řádu, který bychom mohli označit jako integrální demokracii.

Poměry v exilu

Obávám se, že stará politická generace představitelů předúnorových politických stran žije příliš v minulosti a nemá dostatek pochopení pro problémy efektivnějšího antikomunismu a pro nutnost transformace. Základní chybou těchto politiků bylo, že se domnívali, že problem komunismu se dá řešit pouze vojensky, anebo pouze propagandisticky nějakou indoktrinací. Oni neviděli dosti dobře nutnost důkladné morální obrody západní demokracie a většinou neviděli vůbec potřebu radikálního reformního programu v antikomunistickém boji. Oni radikálním

není radikální levice. Pouhou propagandou neb indoktrinací při zanedbávání sociálních reforem a mravní obrody komunismus neporazíme.

Mladší generace poučorová a posrpnová chápe lépe, že pouhá propaganda negativního ražení nestačí. Máme však v exilu několik extrémů. Někteří by chtěli bojovat proti komunismu liberalismem, jiní zase komunistickým reformismem.

Mezi těmito extrémními směry je jakási mlhovina antikomunistických emocí, která je bohužel často odtržena od reality dnešního života a je tak zbavena racionálních prvků.

V této souvislosti se chci zmínit o jednom pokusu o sjednocení exilu a to pod firmou Naardenského hnutí. Poněvadž věřím, že sjednocení exilu je užitečné a dobré, propagoval jsem kdysi Naardenské hnutí. Brzy jsem však zjistil, že někteří zakladatelé jsou ovlivnění komunistickým reformismem, či socialismem s lidskou tváří ražení Dubčekova, který považují za jediné reálné řešení. Jeden ze zakladatelů hnutí dokonce ještě po okupaci naší vlasti komunistickými armádami připravoval založení evropské odbočky československé vládní banky v jedné západoevropské zemi a on sám měl být zaměstnancem oné filiálky.

Když jsem viděl tyto tendence, podal jsem jako člen předsednictva panu předsedovi v Londýně dva návrhy a žádal jsem, aby se o nich rozhodlo demokratickým hlasováním. V návrzích jsem žádal o usnesení, že funkcionáři se mají vystříhat všeho, co by bylo podporou neb tolerováním komunistického reformismu a dále, že žádný zaměstnanec jakékoli filiálky vládního komunistického podniku v zahraničí nemůže být funkcionářem Naardenského hnutí. Návrhy byly odeslány v červnu 1969 a pan předseda v Londýně do dnešního dne nedal o nich hlasovat. Zajímavé je dále, že po celou dobu, kdy jsem byl funkcionářem, se vůbec o ničem nehlasovalo a vše "řešili" funkcionáři v Londýně. Je pravda, že občas jsem dostal oběžníky k vyjádření, nikdy však žádné návrhy k rozhodnutí hlasováním.

Protohistorie Naardenského hnutí je neobyčejně zajímavá. Oběžník ze dne 24. XII. 1968 vydaný jménem organizace The Fourth Category of Czechoslovakia a podepsaný dvěma nynějšími předními funkcionáři Naardenského hnutí se obrací na všechny Čechy a Slováky v zahraničí těmito slovy: "Zveme Vás, kdo jste chlubou své země, do Naardenu, ke hrobu prvního velikého vyhnance J. A. Komenského v den 28. března 1969. Položíme tam základy celosvětové organizace všech Čechů a Slováků na pomoc své vlasti..."

Na vysvětlenou oběžník uvádí: "The Fourth Category of Czechoslovakia je organizace, spojující samostatně pracující československé instituce ve Velké Británii. Členové chtějí usilovat o udržení přátelských vztahů k rodné zemi a nechtějí patřit do žádné ze tří známých kategorií: 1. uprchlíci; 2. emigranti; 3. osoby bez domova. Tvoří tedy IV. kategorii lidí, kteří se chtějí vrátit do své země nebo ji navštěvovat jakmile pomínou důvody, pro něž museli svoji vlast opustit."

Poněvadž jsem politický uprchlík a nechci patřit k žádné čtvrté kategorii a poněvadž nejsem ochoten být členem žádné organizace, která není demokratickou, musel jsem na funkci v Naardenském hnutí resignovat. Věřím, že jen opravdu demokratická instituce může sjednotit náš exil.

Koncem minulého roku jsem četl návrh nových stanov Naardenského hnutí, podle kterého se mají dát předsedovi hnutí takové mimořádné pravomoci, že tyto stanovy musím považovat za nedemokratické a nepřijatelné pro demokratického politického uprchlíka. Takové pravomoci může mít snad prezident Spojených států pro případ války, kdy musí rozhodovat rychle o osudech milionů lidí, ale nepotřebuje je žádný předseda žádné exulantské organizace.

Poněvadž se domnívám, že náš exil o všech těchto věcech není dostatečně informován a že by informován měl být, rozhodl jsem se tyto zprávy zveřejnit a činím tak s pocitem smutku nad osudem dalšího pokusu o sjednocení exilu. Víím, že někteří mě mohou označit za štváče a rozbiče exilové jednoty. Jsem pro exilovou jednotu, ale jen jednotu demokratickou a antikomunistickou. Víím také, že boj za svobodu a demokracii nutně přináší rizika osobní.

Nástin základních zásad integrální demokracie

Úvod

Mnoho sociálněekonomických systémů, které byly formulovány během posledních dvou století, bylo částečně neb úplně odtrženo od skutečnosti, kterou je lidská přirozenost. Takové systémy nebyly užity na člověka, který je tvorem stělem a duší, a který touží po svobodě a sebeuplatnění.

Politická neb hospodářská moc anebo pouhý zisk nemohou být konstitutivními principy opravdu lidského sociálního řádu, poněvadž samy o sobě vedou k degradaci člověka, k popření neb ujaření tvůrčí lidské osobnosti, která se často stávala pouhým nástrojem moci, jež byla samoúčelem.

Ekonomický liberalismus, který postavil zisk nad člověka, a kolektivistický systém všech odstínů, který postavil moc několika málo občanů nad občany vůbec, to vše dehumanisovalo a depersonalisovalo lidskou společnost. Stojíme tedy před problémem vytváření nového řádu, řádu opravdu lidského, nikoli jen nějakého systému s lidskou tváří neb maskou. A dnešní krize civilizace se dá vyřešit jen budováním tohoto integrálně lidského řádu. Liberalismus nezajistil pravou svobodu všem občanům a kolektivismus všech odstínů neodstranil vykořisťování. Třídní boj a superiorita kapitálu - který je ostatně jen výrobním prostředkem - nad lidskou prací a tedy nad lidskou osobností ve společnosti liberalistické, stejně jako odosobněný systém kolektivistický, jsou škodlivými brzdami v úsilí o vyšší produktivitu socioekonomického procesu.

Poněvadž oba systémy neodpovídají potřebám plného rozvoje lidské osobnosti, nebudeme snít o tom, že jeden systém potopí a nahradí systém druhý (teorie potopovací), ani o tom, že liberalismus se bude socialisovat a komunismus liberalisovat (teorie konvergentní), neboť bychom pak měli jen jakousi sněš obou onylů a celkový problém by nebyl vyřešen. Jen idea naprosto nového sociálního řádu, tedy idea naprosté transformace na obou stranách železné opony (teorie transformační) - tedy idea demokracie personalistické, pluralitní a sociálně integrované (integrální demokracie) může odvést lidské úsilí od donkichotských bojů o superioritu liberalismu nad kolektivismem neb kolektivismu nad liberalismem a může mobilisovat energie užitečným tvůrčím směrem, může inspirovat dostatečně mladou generaci v komunistických zemích k ideové transformaci, která povede dále k sociální a politické transformaci existujících společenských struktur.

Nezapomínejme, že jen ideály mohou přetvářet existující realitu. Nesmí jít ovšem o utopické sny, které by usilovaly o společnost stoprocentně ideální, a které by přehlížely skutečnost, že lidská přirozenost je nakloněna ke zlému. Je však třeba vyvinout realistické úsilí o relativně optimální společenské struktury, které by právě co nejvíce znemožňovaly uplatňování zlých tendencí ve společnosti.

Skonírající liberalismus a kolektivistický etatismus nemohou vyřešit sociální problematiku lidstva, které bude za 30 až 35 let asi dvojnásobné, a nemohou dodat správnou dynamiku mladé nespokojené generaci v komunistických i nekomunistických zemích.

Je třeba nového sociálního řádu, který by odpovídal potřebám nového atomického a kosmického věku, řádu opravdu důsledně lidského. Automatizace a všeobecné vyšší vzdělání občanů, vzrůstající převaha školených odborníků nad neškolenými pracovníky a rostoucí hustota obyvatelstva si budou vynucovat postupně budování onoho nového sociálního řádu, řádu integrálně demokratického.

I. Lidská práva

A) Práva lidské osoby jako takové. Právo na existenci. Právo na osobní svobodu neb právo řídit svůj život jako pán sebe samého a svých činů, který je odpovědný Bohu a zákonům společnosti. Právo usilovat o věčný

život způsoben, který svědomí uznává jako cestu určenou Bohem. Právo Církve a jiných náboženských společností na svobodný výkon své duchovní činnosti. Právo na výkon řeholního povolání, svoboda náboženských řádů a skupin. Právo na uzavření manželského svazku podle své volby, na založení rodiny, která bude mít dále zaručeny svobody, které jí patří - právo rodinné společnosti, aby byla respektována její "ustava", která spočívá na právu přirozeném a ne na právu státním, a která fundamentálně zahrnuje morálitu lidské osoby. Právo na udržení celistvosti svého těla. Právo na vlastnictví. Právo každé lidské bytosti, aby se s ní zacházelo jako s osobou a ne jako s věcí.

B) Občanská práva lidské osoby. Právo každého občana, aby se podílel aktivně na politickém životě a zejména právo na rovné právo hlasovací pro všechny. Právo lidu dát si svobodně ústavu politické společnosti a zvolit si vládní formu. Právo sdružovací, omezené pouze soudně uznávanými nutnostmi obecného dobra, a speciálně právo tvořit politické strany a politické snůry. Právo na svobodné zkoumání a zjišťování a na diskusi (právo projevu mínění). Politická rovnost a rovná práva všech občanů a právo na bezpečnost a svobody ve státě. Právo všech občanů na záruky nezávislé soudní moci. Rovné možnosti získávat zaměstnání u veřejných úřadů a svobodný přístup k rozličným povoláním.

C) Sociální práva osoby, zejména práva dělníka. Právo svobodně volit práci. Právo svobodně tvořit stavovské skupiny a odborové organizace. Právo dělníka, aby byl považován za sociálně dospělého. Právo hospodářských svazů (odborových organizací a zájmových stavovských skupin) na svobodu a autonomii. A kdekoli může být zaměstnanecký poměr doplněn neb nahrazen společenstevním poměrem, právo na spoluvlastnictví a spoluvládání podniku a právo na "zaměstnanecký akcionářský titul". Právo na sociální podporu, pomoc v nezaměstnanosti, na nemocenské pojištění, na pojištění pensijní a úrazové a na sociální zabezpečení. Právo na podíl (bezplatný podle možností společnosti) na základní statky materiální i duchovní současné civilisace.

II. Politická společnost a stát

Stát se nesmí ztotožňovat s celou politickou společností (republika, království atd.). Stát je pouze nejvyšší částí politické společnosti, která je pluralitní institucí, skládající se z občanů, rodin, samosprávných institucí územních (obce, města, okresy, země) a samosprávných organizací stavovských zájmových (odborové organizace, svazy zaměstnavatelů podle oboru podnikání - jako textil, kovoprůmysl, sklárství atd. - a dále svazy zemědělců, živnostenské komory, organizace advokátů, stavitelů, lékařů atd.) Stát se specializuje na otázky obecného dobra celé politické společnosti, nemá zbytečně přebírat úkoly společenských útvarů nižších, a má dlat jen to, na co ony nestačí, a má jim v jejich úkolech pomáhat a bránit jejich autonomii (zásada podpůrnosti neboli subsidiarity).

Hlavním úkolem státu je usměrňovat, dohlížet, podněcovat a udržovat v mezích.

Nejen že státní moci mají být odděleny (zákonodárná, výkonná a soudní), ale také politická moc státu má být oddělena co nejvíce od moci hospodářské, která patří především společenským útvarům nižším (hospodářská samospráva).

Rodina je základní buňka politické společnosti a má svá nezadatelná práva přímo ze zákona přirozeného a tedy nezávisle na státu, neboť existovala již před státem. Stát má právo a povinnost rodinu chránit a pomáhat jí.

Lid je nejvyšším nositelem politické moci v celé politické společnosti a tedy i ve státě. Tuto moc má od Boha, zdroje veškeré moci vůbec, a to jakožto právo přirozené, a přenáší ji úplně neb částečně na volené zástupce v orgánech státních, v orgánech autonomních institucí územních a stavovských zájmových (pluralitní demokracie). V referendu může lid rozhodovat o všech politických problémech. Politická moc lidu je omezena jen morálním řádem (práven přirozeným) a zjevenými morálními zásadami. Úkolem všech společenských útvarů včetně státu je sloužit plnému rozvoji všech mohutností lidské přirozenosti ve všech

ferách života hospodářského, sociálního, kulturního a spirituálního (demokracie personalistická). Nejen život politicky, ale i hospodářsky a sociální má být důsledně demokratisován (integrální demokracie) tak, aby bylo umožněno lidu aktivně se účastnit na rozhodování o problémech politických, sociálních a hospodářskopolitických. Sociální reformy jsou a budou vždy stále nutné a mají být prováděny nejen státem, ale i všemi nižšími společenskými útvary (požadavek plurality subjektů sociálních reforem).

III. Hospodářská samospráva na národní úrovni

Autonomie stavovscky zájmových společenských útvarů (hospodářských svazů) na národní úrovni je omezena etickými zásadami (přirozeným právem) které jsou vtčleny v deklaratorní normy právní; je tedy omezena usměrňujícím a dozorčím zásahem státu a to jen v zájmu obecného dobra celku, tedy celé politické společnosti (a ne jen v zájmu státu, který je její nejvyšší částí); a na druhé straně - na nižší úrovni - také právy jednotlivců, nezadatelnými právy rodin a právy jednotlivých podniků spravovat své vlastní záležitosti.

Zaměstnanci jsou partnery zaměstnavatelů v sociálněekonomickém procesu. Tak se tedy škodlivý třídní boj nahrazuje spoluprací a spolupřehledem kolektivních dohod jsou zejména tyto problémy:

V kolektivních dohodách (tarifní smlouvy) rozhodují odborové organizace spolu s příslušnými svazy zaměstnavatelů jako rovní partneři o všech problémech svého sektoru. Veškeré kolektivní dohody se předkládají v písemné formě zvláštnímu úřadu k registraci. Stát má právo dohlížet a kontrolovat jakož i korigovat kolektivní dohody tak, aby odpovídaly požadavkům obecného dobra celé politické společnosti.

Předmětem kolektivních dohod jsou zejména tyto problémy:

1. Nutné podmínky a náležitosti pracovní smlouvy: mzda, úkolová práce, trestní srážky, šichty, pracovní doba, obecné podmínky pro přijímání zaměstnanců a jejich propouštění, předpisy o požadované odborné kvalifikaci.

2. Speciální pracovní podmínky: práce žen, tělesně vadných občanů, zákaz práce dětí.

3. Protiurazová a zdravotní opatření, pracovní oděv, hygiena, všeobecná ustanovení o správě podnikových sociálních zařízení jako jsou rekreační tábory, speciální sociální fondy, pensijní nadlepení, odborné školení a přeškolení zaměstnanců vyřazených automatizací.

4. Všeobecná nařízení o spoluodpovědnosti zaměstnanců na podnikové úrovni (kompetence závodních rad).

5. Podněcování.

a) Zaměstnanců, aby získávali soukromý kapitál, zejména zaměstnanecké a lidové akcie, dále majetek ve formě rodinných domků a bytů, zápujček zaměstnavateli, vázaných vkladů na určitou dobu, veřejných dluhopisů, a obecné zásady o podílu na zisku.

b) Zaměstnavatelů, aby usnadňovali zaměstnancům získávat soukromý kapitál, zejména nabízením zaměstnaneckých akcií za nižší ceny než jsou běžné ceny na burse.

Prosazování výkonu všech opatření kolektivních dohod všemi zaměstnavateli a všemi zaměstnanci a to i těmi, kteří nejsou organizováni v odborových a zaměstnavatelských svazech.

6. Kontrola přehnaných cen (limitovaná cenová kontrola) ne však určování cen, poněvadž tvoření cen je především funkcí trhu. Obecné podmínky úvěru.

7. Průmyslové spory, volná soutěž, eliminace třídního boje, spolupráce sociálních partnerů a sociální mír.

8. Ustavičné zlepšování produktivity všemi vynálezy moderní vědy.

9. Nejvyšší přípustná výše dividend.

10. Provádění sociální a hospodářské politiky, vydávání podrobných prováděcích nařízení k zákonům o hospodářských a sociálních problémech.

11. Pěstování smyslu stavovské zodpovědnosti a stavovské cti, vyhlásování stavovských etických kodů.

12. Výchova a odborné školení pracovníků hospodářské samosprávy, aby se tak zaměstnanci mohli nejen podílet plně na výsledcích zvýšené produktivity (podíl na plodech spolupráce sociálních partnerů) ale také aby měli podíl na zodpovědnosti v hospodářskosociálním procesu a to na všech úrovních a aby se tak aktivně podíleli na hospodářské samosprávě.

13. Výkon limitované judiciální moci v záležitostech stavovského chování (vymazávání členů z profesionálních seznamů - deregistrace lékařů, advokátů, architektů a stavitelů, účetních a revisorů, lékárníků atd.)

IV. Hospodářská demokracie na podnikové úrovni

Závodní rady, zřízené ve všech podnicích majících více než 5 zaměstnanců, mají právo spolurozhodovat se zaměstnavateli: 1) sociální problémy, zejména začátek a konec práce, pracovní přestávky, dobu a místo výplaty, poradi a roční dobu dovolených, otázky odborného školení zaměstnanců, záležitosti správy podnikových sociálních zařízení, zřizování nových podnikových zařízení, stanovení norem ohledně chování zaměstnanců v pracovní době, úkolové práce, remunerace a zavádění remuneračních systémů, úrazová zábrana, ochrana zdraví a hygienická opatření.

2) Zaměstnanecké problémy: přijímání, propouštění, zařazování a přeazarování zaměstnanců. Odvolání je možné k pracovnímu soudu, který též řeší problémy, na kterých se závodní rada se zaměstnavatelem nemohla dohodnout.

3) Hospodářské problémy: Závodní rada zvolí hospodářsky podvýbor, který má právo být informován o hospodářském stavu podniku a o problémech hospodářských, vyjímaje ovšem obchodní, výrobní a technologická tajemství.

Členové hospodářského podvýboru jsou vázáni mlčenlivostí o informacích, zejména o schopnosti podniku úspěšně soutěžit na trhu. Rovněž jsou vázáni mlčenlivostí o výrobních a pracovních metodách, o výrobním programu a výrobní a tržové situaci.

Závodní rada nemá dále právo podávat doporučení, ale nemá právo spolurozhodovat problémy hospodářské s výjimkou těch, které postihují přímo celé osazenstvo neb jeho větší část: redukování a zastavení práce jednoho neb více oddělení podniku; přemístění oddělení, sloučení podniku s jiným podnikem, zavedení nových pracovních metod, které nejsou vyžadovány technickým pokrokem; změny výrobního plánu a výrobního oboru, které nejsou vyžadovány změnou situace trhu.

Třetina členů dozorčí rady obchodní společnosti je z řad zaměstnanců a je volena svobodnou, tajnou a rovnou volbou všech zaměstnanců.

Tento program hospodářské demokracie se netýká institucí politických, zaměstnanců odborových organizací, kulturních, uměleckých, vědeckých, charitativních a náboženských institucí, a neplatí ani pro zaměstnance státu, země, okresů, obcí a autonomních institucí zájmových. V těchto případech se zavádějí závodní výbory s určitou pravomocí ve věcech sociálních a zaměstnaneckých.

V. Rodina

Ze zvláštního rodinného fondu, do kterého přispívají zaměstnavatelé podle počtu zaměstnanců, a který je spravovaný zástupci zaměstnanců a zaměstnavatelů, a který je pod státním dozorem, dostávají rodiny: 1) pravidelné příspěvky na děti, odstupňované podle počtu dětí; 2) příspěvky na výlohy s porodem a s potřebami pro novorozence a děti; 3) bezúročnou limitovanou zápůjčku na stavbu neb zakoupení domku nebo bytu; 4) bezúročnou limitovanou zápůjčku na nábytek a nutné zařízení domku nebo bytu.

Výhody sub 3) a 4) dostávají jen občané z nižších příjmových kategorií, zejména ti, kteří šetřili pravidelně u určitých spořitelén neb úvěrních družstev (Rajfajzenky, Kampeličky atd.) po určitou dobu. Přinánění prostředky na zápůjčky sub 3) a 4) jsou jednak z prostředků

fondů a jednak ze státních subvencí.

Tímto způsobem se a) podněcuje spořivost; b) potlačuje škodlivá mentalita, že občan má právo na vše potřebné od státu za jakýchkoli okolností a bez vlastního přičinění; c) vylučují se takové situace, kdy se chudí a příčinliví lidé s dětmi, dřeli po dlouhou dobu svého života na úroky ve splátkových obchodech na nákup věcí potřebných pro život rodiny.

5) Ze státních prostředků skrze spořitelnu, záložnu neb úvěrní drůstvo dostanou novomanželé nižších vydělkových kategorií, kteří pravidelně šetřili před svatbou, omezenou státní subvencí na postavení nebo zakoupení domku nebo bytu.

6) Další zápůjčky na nízké úroky v případech a za podmínek sub 3) a 4) na nutné potřeby. Na potřeby, které nejsou nutné a na potřeby přebytečné jsou normální úrokové sazby u bankovních zápůjček.

7) Daňové výhody pro rodiny s dětmi: progresivní daňové sazby u daně z příjmu, odstupňovane podle počtu dětí.

8) Úvěr na nízké úroky na rodinné podnikání odborně školených občanů z nižších příjmových kategorií (menší zemědělci, krejčí, obuvníci, holubi, klenpíři, elektrikáři atd) na doporučení autonomní organizace zájmové. Zápůjčky se poskytují jednak z rodinného fondu a jednak z prostředků zájmové organizace.

9) Pro mimořádné případy zvláštní podpory neb zápůjčky ze sociálních fondů odborových organizací neb stavovskými zájmovými autonomními institucemi.

10) Podrobné předpisy jsou nutné, aby se předešlo zneužívání těchto výhod; přísná trestní ustanovení jsou také nutná.

11) Poradny pro nastávající matky a matky s kojenci a to zdarma.

Finance obstarává město neb okres.

Výchova dětí

Rodiče mají výhradně právo-právo nezczizitelné-na výchovu svých dětí. Toto právo může být odňato jen z důvodů vážných a zákonem stanovených a to jen v řízení soudním. Stát má ve výchově dětí jen právo subsidiární. Rodiče mají tedy právo volit školy státní neb soukromé, i církevní. Budovy církevních a jiných soukromých škol jsou soukromým vlastnictvím, učitelé jsou placeni státem z daní. Stát předepisuje základní učební program a stanoví uroveň školní výchovy, má také právo na dohled.

Stát nemá právo předepisovat rodičům počet dětí. Právo dědičné je zaručeno, zdanění pozůstalostí je progresivní; u malých pozůstalostí přípatějících dědicům z nižších příjmových skupin není dědičné daň žádná neb jen minimální.

VI. Vlastnictví

Bohatství země má sloužit všem potřebným a ne jen malé skupině privilegiovaných představitelů soukromého kapitálu neb kapitálu státního. Zdroje bohatství mohou být nejehospodárněji využity pro všechny občany, jestliže patří partikulárním osobám jako soukromé vlastnictví. Soukromé vlastnictví je tedy nejlepší způsob jak uspokojit materiální potřeby všech. Jestliže některé systémy soukromého vlastnictví neodpovídají tomuto požadavku, pak radikální reformy jsou ospravedlněny.

Užívání soukromého majetku je ovšem limitováno požadavkem obecného dobra celé politické společnosti. Vlastnictví má jednak funkci individuální (slouží majiteli) a jednak funkci sociální (slouží obecnému dobru celku). Liberalismus přehnal funkci individuální a etaticky kolektivismus nejen že přehnal funkci sociální, ale deformoval ji jako službu zájmům držitelů státní moci; z funkce sociální (služba celé politické společnosti) udělal jen funkci státní.

Soukromé vlastnictví musí být pokud možno co nejvíce rozprostřeno na všechny občany, neboť jinak nemůže mít funkci konstitutivního principu politické společnosti, kterážto funkce mu náleží.

Zesozátnění některých podniků je přípustné jen vyjíměčně za těch pod-

mínek, že všechny ostatní prostředky nejsou schopny uvést soukromé vlastnictví podniku v soulad s obecným dobrem celku. Za vyvlastnění podniku se poskytuje náhrada.

Další přípustné případy vyvlastnění soukromého majetku jsou tehdy, když je třeba pozemku pro stavbu silnice, železnice, údolní přehrady atd., tedy pro nutná společenská zařízení.

Stát má ovšem nejen právo, ale i povinnost podle zásady subsidiarity budovat některé své podniky a to takové, které občané a autonomní instituce územní a stavovské zájmové nejsou schopny budovat, anebo u kterých je riziko zneužití příliš velké (atomická energie). Zetátování všech výrobních prostředků vede ovšem k nepružné, neefektivní a ne hospodárné byrokracii, centralismu, dehumanisaci a depersonalisaci hospodářství.

Ideálem je tedy mít pluralitní vlastnický systém:

1. vlastnictví soukromé, pokud možno rozvrstvené na všechny občany;
2. vlastnictví družstevní;
3. vlastnictví autonomních institucí územních a zájmových;
4. vlastnictví státní.

Spoluvlastnictví velkých podniků

Velké podniky jsou užitečné a nutné, poněvadž mohou lépe využít moderní technologie. Je ovšem třeba důkladné reformy obchodního práva v tom smyslu, že se zavádí tři druhy akcií:

1. akcie volné - možno je prodávat a kupovat volně na trhu;
2. Akcie lidové. Zaměstnanci v nižších platových kategoriích a menší zámožné vrstvy samostatně hospodařících občanů mohou získat tyto akcie, jestliže se zaváží, že je neprodají po určitou dobu např. pěti let. Za těchto okolností mohou získat určitý počet akcií v kalendářním roce za zvýhodněných podmínek. Limitovaný obnos použitý na nákup akcií bude odpočitatelnou položkou v přiznání k dani z příjmu. Po pěti letech dostane majitel lidových akcií případně také od státu zvláštní premii.
3. Akcie zaměstnanecké. Je to zvláštní druh akcií, které se musejí v prvé řadě nabídnout zaměstnancům příslušného podniku (nemají-li zaměstnanci podniku zájem, pak teprve bude možno je nabídnout jako akcie lidové. Ostatní podmínky jsou obdobné jako u akcií lidových. Mím zde na mysli nový typ obchodní společnosti, odlišný od společností dosud existujících. Jde o to, aby podnik byl společností osob (dělníků, techniků, administrativních zaměstnanců a investorů). Zde zaměstnanec - vlastník akcií bude mít svůj vlastnický titul v práci. Tento zaměstnanecký titul je právně spojen s osobou zaměstnance a má mu dát právo investovat do podniku nejen svou práci a kapitál, ale iniciativu a zainteresovanost na podniku, osobní inteligenci a odbornost, a má mu dát také práva uplatnit se zvláštním způsobem na spoluutváření podniku.

Stát bude zvláštními výhodami podněcovat obchodní společnosti, aby zejména v případech rozšiřování podniku a vůbec v případech emise nových akcií, reservovaly část akcií jednak jako akcie zaměstnanecké a jednak jako akcie lidové. Bude se tak dát daňovými výhodami a dáváním přednosti takovým podnikům při uzavírání smluv o dodávkách státu a veřejným institucím a při udělování některých speciálních licencí. Organizace zaměstnavatelů a odborové organizace budou mít právo v tarifních smlouvách (collective bargaining) rozhodovat v rámci zákona o dalších podmínkách nákupu a prodeje akcií zaměstnaneckých a lidových. Jednotlivý zaměstnavatel spolu se závodní radou budou mít právo uzavírat závodní dohody o těchto problémech a také právo dohodnout se o dalších podrobnostech pro ten který konkrétní podnik, jestliže existují již tarifní smlouvy. Hlavně půjde o to, aby podniky nabízely akcie zaměstnancům za nižší cenu než je běžná cena na burse.

VII. Sociální zabezpečení

Pro občana v námezdním poměru je otázka sociálního zabezpečení mimořádně důležitá. Sociální zabezpečení je efektivní ochrana proti rizikům nemoci, úrazu, invalidity, stáří a nezaměstnanosti a proti břemenu rodinné zodpovědnosti.

Je několik cest k sociálnímu zabezpečení:

1. spravedlivá mzda s možností úspor;
2. rodinné příplatky ve formě příplatků na děti a ve formě úhrady výloh za ošetření v porodnici (Sem patří také komunální poradny pro matky a malé děti);
3. soukromé vlastnictví domku neb bytu a také podíl na vlastnictví výrobních prostředků (zaměstnanecké a lidové akcie);
4. hospodářská demokracie na úrovni nadpodnikové a podnikové je také zárukou spravedlnosti pro zaměstnance;
5. Sociální zařízení podniková a dobrovolné charitní instituce občanské a církevní;
6. sociální pojištění:
 - a) Nemocenské. Do autonomních pojišťovacích fondů přispívají zaměstnanci i zaměstnavatelé. Zástupci obou skupin spolu se zástupci vlády spravují pojišťovny. Pojištění je povinné pro určité příjmové kategorie.
 - b) Pensijní. Je organizováno na obdobných zásadách jako nemocenské. Pensisté mají také výhody pojištění nemocenského.
 - c) Úrazové. Do autonomní úrazové pojišťovny přispívají zaměstnavatelé podle počtu svých zaměstnanců a případně podle úrazových risik (jejich stupně) příslušného podnikání.
 - d) Pojištění pro případ nezaměstnanosti na stejných základech jako nemocenské a pensijní. Jiné řešení - méně vhodné - jsou podpory v nezaměstnanosti ze státní pokladny.
7. Státní sociální péče jako poslední zachytivé opatření pro ty, kteří nejsou kryti svým vlastním jménem a sociálním pojištěním. Sociální pojištění má v podstatě dvojí funkci:
 - 1) pomáhá občanovi v případech životních nehod (nemoc, invalidita, úraz) a v případech stáří;
 - 2) přispívá k tomu, aby v případech sub 1) nebyl rodinný majetek ztenčen mimořádnými výdaji. Sociální pojištění pomáhá tedy udržovat rozprostření soukromého vlastnictví výrobních prostředků a soukromého vlastnictví vůbec pokud možno na všechny občany.

VIII. Práce

Pro obecné dobro celku je třeba nejen dělby zdrojů (spravedlivý systém soukromého vlastnictví), ale také dělby práce - specialisace v různých oborech hospodářské činnosti.

Práce se stává dalším - a s hlediska morálního prvním - konstitutivním principem politické společnosti. Práce má nejen funkci individuální (slouží pracujícím), ale také funkci sociální (slouží obecnému dobru). Místo účasti na škodlivém třídním boji, má práce být povýšena, aby zaujímala pozici sociálního partnera s vedením podniku na úrovni podnikové i nadpodnikové.

Práce má přednost před ostatními výrobními faktory, které mají jen povahu nástrojů. Zaměstnanci mají právo svobodně vytvářet odborové organizace.

Podnik je správně definován jako svazek lidských osob za účelem určité výroby neb služeb.

Dosud kapitál najímal práci; bude třeba umožnit zvláštním zákonodárstvím, aby práce (skupina odborníků) mohla najímat kapitál. Jde o nový typ obchodní společnosti. Odbornost podílníků práce bude největší zárukou kapitálových risik, ovšem bude lepší, aby podílníci práce nesli též rizika finanční v určitém rozsahu.

Hospodářský pokrok a rozvoj nesmí onezovat panství člověka nad ekonomikou, nesmí dělat z člověka služebníka ekonomie a nesmí budovat systém nadřazenosti kapitálu nad prací. Panství nad věcí - nad kapitálem - nemůže vyúsťovat v panství člověka nad člověkem.

Smlouva zaměstnanecká by se měla doplňovat některými prvky smlouvy společenské jako v případě zaměstnaneckých akcií. Tímto způsobem se bude vytvářet nový typ pracovní smlouvy a naprosto nové pracovní právo, které bude aplikací zásad integrální demokracie.

IX. Kapitál do rukou dělníků

1. Stát podněcuje zaměstnavatele daňovými výhodami i jinak, aby dávali DODATEK k normální spotřební mzdě další výkonnostní a jiné příplatky zaměstnancům ve formě "úsporové a investiční mzdy". Zaměstnanec obdrží obnos, který musí být po určitou dobu - např. pět let - investován neb uložen u určitých peněžních ústavů, úvěrních družstev, stavebních družstev, nebo použit k nákupu státních a jiných veřejných dluhopisů, k nákupu zaměstnaneckých neb lidových akcií, neb je zapůjčen zaměstnavateli, anebo je uložen jako vázaný vklad na budoucí stavbu neb zakoupení domu neb bytu. U zaměstnaneckých akcií jde také o to, aby byly nabídnuty zaměstnanci za nižší cenu než na burse. Celkově zaměstnanec musí mít právo volby mezi různými druhy investic neb účelových vázaných vkladů.

Základní předpisy určuje zákon, podrobnosti mohou být dohodnuty na úrovni národní v tarifních smlouvách mezi organizacemi odborovými a svazy zaměstnavatelů příslušného oboru podnikání, anebo dále také v závodních smlouvách mezi závodní radou a zaměstnavatelem na úrovni podnikové.

2. Stát dále podněcuje občany nižších příjmových kategorií a to daňovými výhodami a premii (zaměstnanec i samostatně činný), aby ze svých vlastních prostředků použili limitovaný obnos k účelům investičním neb úsporovým jak vymezeno sub 1. na určitou dobu. Po uplynutí stanovené úsporové neb investiční doby, obdrží účastný občan premii ze státní pokladny. Mimo to dostává normální úroky neb dividendy a ušetří také na dani.

Výhody tohoto řešení: zbraň proti monopolům a oligopolům, podněcování kolektivních dohod sociálních partnerů, eliminace třídního boje, rozvoj hospodářské demokracie, zvýšení produktivity, podílení všech na zvýšené produktivitě a na jejích plodech, opatření proti inflaci v případě nadměrné spotřeby, rozvrstvení vlastnictví produktivních prostředků na všechny a zabránění zjevu, který se vyskytuje jak v systému ekonomického liberalismu tak v systémech kolektivistických, a který bývá označován jako odcizení zaměstnanců podniku.

Poněvadž zvýšená produktivita a zvýšení zisků bývají často výslednicí konjunkturálních situací neb technologického pokroku, zejména vynálezů, je spravedlivé, aby se na plodech pokroku podíleli všichni a proto zaměstnanci mají dostat akcie vždy, kdykoli akcionáři dostávají premii akcie (bonus shares).

X. Podíl na zisku

Poněvadž ke zvýšení produktivity nepřispívají jen majitelé kapitálu, ale často celá společnost, je spravedlivé, aby na jejích plodech se podíleli i zaměstnanci.

Zaměstnanci mají tedy právo na podíl na zisku, kdykoli zisk podniku se zvýšil následkem zlepšené vzájemné spolupráce zaměstnanců se zaměstnavatelem, což se projevuje např. jako úspora surovin, zmenšení počtu vadných výrobků, větší šetření strojů, nářadí a zařízení, zlepšení kvality výrobků a pracovních metod vůbec, zejména však jako zlepšení produktivity novými vynálezy a technologickým pokrokem.

Zvýšení produktivity (což není totožné se zvýšením produkce) se musí účetně a statisticky prokázat srovnáním s předešlým základním rokem. O tom jak se naloží s podílem na zisku se rozhodne v závodní smlouvě mezi závodní radou a podnikem, neb generálně v kolektivní smlouvě mezi odborovou organizací a příslušným svazem zaměstnavatelů. Podíl na zisku může být vyplacen ve spotřební měně neb v úsporové a investiční měně a může se tedy stát součástí hospodářské politiky uvedené sub IX. jako program "Kapitál do rukou dělníků".

Mimo případy výše uvedené, zaměstnanci by se měli podílet na čistém konjunkturálním zisku podniku a na zisku, který je umožněn jen celní ochranou.

Analýza uvedených případů ukazuje jak dosavadní hospodářské systémy preferovaly zájmy zaměstnavatelů - ať již soukromých neb státních - a jak se uskutečňovalo proletariátování občanů.

XI. Ceny

Principiálně nabídka a poptávka určují výši cen, neboť trhový mechanismus může nejlépe zaručit hospodárnější využití zdrojů, které jsou k dispozici, a optimální hospodářskou produktivitu. Trhový systém se tedy nedá nahradit nařizovacím hospodářským systémem, jak ukazují skvělé zkušenosti komunistických zemí.

Princip elasticity. Trhový mechanismus zaručuje tendenci cen k hladině sociálně nutných nákladů a tak volná soutěž s určitou pružností pohybu má základní funkci v hospodářství. Tuto funkci může ovšem vykonávat úspěšně jen když jsou zde též určité regulativní opatření.

Princip cenové stability. Bez cenové stability nelze dobře plánovat hospodářské podnikání ani celkový hospodářský rozvoj společnosti. Je tedy třeba hledat kombinaci cenové stability s cenovou elasticitou.

Usměrněná volná soutěž je pak výsledkem. Nejde zde o určování cen nařizením, ale o sociální (ne státní) regulaci. Sociální orgány - tj. orgány autonomních zájmových institucí - mají hájit svobodu soutěže, zabránovat zneužití. Ceny jednotlivých výrobků a služeb zůstávají pohyblivé, ale celková hladina cenová má mít určitou stabilitu. Cenové usměrnění může provádět úspěšně jen orgán, který je společným výběrem všech složek zainteresovaných na určité ceně zboží nebo služby (zástupci organizací konsumentů, zaměstnavatelů, zaměstnanců, dodavatelů surovin, případně také exportních a importních firem). Funkce takového společného cenového výboru je omezena na vyřizování stížností proti nekalé soutěži a přehnané výši cen. Aby se zabránilo zneužívání stížností, mohou je podávat jen organizace spotřebitelů, výrobců, zaměstnanců, obchodníků atd. Potřebná revize účetních knih je prováděna přísahnými revisory, kteří mají zodpovědnost a nezávislost podobnou soudcovské. Obchodní a výrobní tajemství musí být chráněno.

Stát má právo dozoru a revize, stíhání a vynucování. Společný cenový výbor se tvoří zvláště pro každý stížnostní případ a členové se vyberou ze seznamu zástupců jednotlivých zainteresovaných organizací. Seznamy jsou každoročně sestavovány podobným způsobem jako seznamy perotců.

V systému pluralitní demokracie sestavuje společné cenové výbory pro každý případ oblastní nebo národní orgán hospodářské samosprávy, neexistuje-li, tedy subsidiárně příslušný orgán státní ve spolupráci s odborovými organizacemi, organizacemi konsumentů, výrobců atd. Tato cenová usměrňující mašinerie je doplněna pravidelnou výzkumnou a informační službou organizace konsumentů, která zkoumá kvalitu zboží, srovnává ji s výrobky jiných firem, hodnotí oprávněnost cen a výsledky pravidelně zveřejňuje ve svém časopise jakožto návod konsumentům pro hospodárný nákup. Tak se také podporuje poctivé soutěžení pokud jde o kvalitu i cenu zboží a volná soutěž se činí efektivnější a zamezuje se klamání neinformovaných spotřebitelů.

XII. Zemědělství

Je nemožné očekávat návrat do starých výrobních poměrů, kde zemědělec měl půdu v mnoha úzkých pruzích na mnoha místech, což bylo neekonomické a znemožňovalo použití větších moderních strojů.

V podstatě jsou možná dvě řešení:

1. Systém silnější o. Malé statky budou vykoupeny statky většími a tak zemědělské podnikání na vesnici bude soustředěno v několika velkých statech, které by mohly hospodářit výkonně a používat velkých strojů. Byly by tak schopny obstát ve světové soutěži kvalitou i cenou. Stát a svaz zemědělců by se postaraly o přeškolení uvolněných pracovních sil, o nová zaměstnání a o přechodnou finanční pomoc. Dynamická selekce by měla svou hospodářskou funkci: počet statků by se zmenšil, jejich obhospodařovaná plocha by vzrostla, slabí zemědělci by odpadli a produktivita výroby by vzrostla.

2. Řešení pluralitní, které spočívá v kombinaci tří způsobů:

n) Sečlování, které se provádí tak, že každý rolník bude mít svou půdu sečlenou asi ve čtyřech kusech.

1. scelenou pádu dobrou a blízkou;
2. dobrou a vzdálenou;
3. špatnou a blízkou;
4. špatnou a vzdálenou.

Půda bude tedy scelena do několika kusů jednak podle bonity a jednak podle vzdálenosti od vesnice a bude soukromě vlastněna a soukromě obdělávána. Toto řešení však bude v praxi těžko proveditelné do důsledků. Nebude asi dosti dobré a blízké půdy pro všechny. Mimo to scelená půda by musela být prohlášena za nedíl: scelené kusy by nesměly být reálně děleny při prodeji neb dědické posloupnosti. Jinak za pár let bychom měli zase zpět starý hospodářský systém malých kousků. Z těchto důvodů scelování všech zemědělských pozemků neb je možné.

Sočila by se tedy jen asi část pozemků v katastrální obci. Bylo by to různé podle místních poměrů, např. jedna třetina až polovina zemědělské půdy. Toto řešení by se kombinovalo s níže uvedenými způsoby sub b/ a c).

b) Pozemky nescelené, soukromě vlastněné a soukromě obdělávané

Část pozemků zůstává v malých kouscích. Jsou to hlavně pozemky pro stavbu domů, pro vinice, ovocné sady, pro pěstování zeleniny a plodin, kde nelze používat dobře velkých strojů. Zahradnické a zelinářské pozemky by byly většinou blízko vesnice, vinice a sady na místech už ně vlnodých.

c) Pozenky, nescelené, soukromě vlastněné, ale družstevně obdělávané

žďda by byla v soukromém vlastnictví v malých kouscích a byla by vhodnou pro plodiny, kde se dá používat velkých strojů, tedy hlavně obilí. Velké pluhby by rozoraly celou trať, velké sečí stroje by začaly obilí a kombajny by je sklídily. Tyto moderní stroje by patřily místnímu zemědělskému družstvu. Sklizené by se rozdělila podle rozlohy a bonity půdy a to v naturálních.

Starý systém úhorů, na kterých pásal pastýř dobytek celé vesnice, by byl vystřídán novým způsobem užitečné vzájemné svépomoci. Starý princip by byl aplikován na nové poměry.

Některé by byly spíše kolektivní, jiné by byly družstevní. Některé trati v katastrální obci by byly tedy řešeny pro družstevní obhospodařování. O tom, které trati by to byly, a o ostatních problémech družstevního hospodaření by rozhodovala místní skupina zemědělské organizace, která by byla autonomní zájmovou organizací s rozsáhlou pravomocí.

Toto řešení znamená méně dřiny pro rolníky, využití velkých strojů, kterých se jinak nedá použít na malých pozemcích, znamená dále méně pracovních hodin a zvýšenou produktivitu. U pozemků družstevně obhospodařovaných by nebylo mezí, pouze hraniční kameny u cest by označovaly polohu jednotlivých pozemků. Soukromé vlastnictví půdy by bylo zachováno, ale zavedlo by se zintenzivnění a prohloubení sociálních vztahů, což by bylo prospěšné celku i jednotlivým rolníkům. Podobné zášahy do soukromého podnikání v zájmu obecního dobra jsou dávno považovány za samozřejmé v jiných oborech podnikání např. u živností. Systém pozemků nescelených, soukromě vlastněných a družstevně obhospodařovaných by možná nebylo třeba zavádět všude. V mnohých krajích by snad stačil systém pozemků scelených doplněný systémem nescelených pozemků blízko vesnice pro pěstování zeleniny, pro sady a vinice. Výhodou této kombinace je, že nescelené pozemky lze dítit neb prodávat v malých kouscích.

Spoluvlastnictví budov a zařízení pro stáje, kde by byla jednotlivá oddělení soukromým spoluvlastnickým podílem jednotlivých rolníků, by byla další opatření umožňující mechanizaci a úsporu práce i provozních nákladů. V praxi bude asi třeba počítat s nějakou kombinací limitovaného systému silnějšího se systémem pluralitním.

XIII. Střední stav

Vyspělý střední stav (živnostníci, řemeslníci a svobodná povolání) je důležitým pilířem občanských svobod. Iniciativa a podnikavost jeho příslušníků přispívají značně k ekonomickosociálnímu rozkvětu země. Jako jiné skupiny, tak i různá odvětví středního stavu mají právo na hospodářskou samosprávu (obchodní komory, živnostenské společenstva atd.). Orgány této samosprávy plánují a dohlížejí také na školení dorostu.

XIV. Byty

Každá rodina at vlastní domek neb byt. O státních příspěvcích viz IX/2, o bezúročných zápůjčkách V/3 a o zápůjčkách na nízké úroky viz V/6.

XV. Plná zaměstnanost

Plná zaměstnanost je základním cílem sociální politiky, sama o sobě však není dostatečným sociálním programem a je nutno ji doplnit politikou rodinného příjmu, širokého rozvrstvení vlastnictví výrobních prostředků, efektivním sociálním pojištěním, jakož i systémem hospodářské demokracie na úrovni podnikové a nadpodnikové. Mechanisace a automatisace se nesmí zbytečně brzdit a bránit tak zvýšení produktivity. Místo toho je třeba organizovat přeškolení vyřazených dělníků, zaručit jim nová zaměstnání a sociální zabezpečení.

XVI. Plánování

Kolektivistické státní plánování, teoreticky prováděné parlamentem, ve skutečnosti však vládou neb skupinou vládních či partajních byrokratů, nezaručuje dělníkovi účast na socioekonomickém procesu. On zůstává jen plánovanou položkou. Nakonec, nato doplácí dělník, poněvadž státní přímé plánování výroby vyústí v plánování spotřeby, tedy i pracovního trhu.

Soukromý monopol musí počítat aspoň s nocí státní, zatím co státní monopol nemusí počítat s ničím. Dělník má jen právo volit poslance a tak jeho podíl na hospodářskosociálním procesu je minimální. Základní zásadou demokratického plánování je, že stát má jen funkci subsidiární, jen podněcuje, usměrňuje, ale nevytváří přímo výrobní plány.

Místo státního plánování nastupuje v první řadě plánování hospodářskými svazy, tedy orgány hospodářské samosprávy a to zejména společnými cenovými výbory ad hoc, které svou kontrolou přehnaných cen se starají o správné fungování tržního cenového mechanismu, tj. pečují o to, aby ceny inklinovaly k minimálním nákladům. Tím se zaručuje optimum produktivity spolu s národním úvěrovým výborem a spolu s národním bursovním výborem a pečují se tak o správnou funkci měnového, úrokového a cenového mechanismu a o ekonomicky optimální umísťování kapitálu a o tvorbu potřebných investic.

Jde tedy o nepřímé plánování, o plánování sociálními orgány v první řadě (státními až v druhé řadě), tedy o zásadu zásahů hospodářské samosprávy ovlivňováním tvorby mezd, cen, politikou úvěrovou, měnovou, úrokovou a sociální politikou plné zaměstnanosti. A se strany státní politikou daňovou a subvenční.

Tvorba úsporových a investičních přídavků ke mzdě spotřební v rámci politiky tvoření kapitálu zaměstnaneckými vrstvami, jejich zvýšení neb omezení, neb také přímé zavedení investiční měny, to je jedním z prostředků demokratického plánování, plánování nepřímého, na které dělník nedoplácí. Neodmítne se mu zvýšení příjmu, poněvadž zvýšení spotřební měny by vedlo k inflaci, dostane však zvýšení ve formě měny investiční a úsporové.

Sam patří také problém překonávání fluktuace (obchodních cyklů), kde sociální kontrola (ne určování) cen a investiční přídavky či investiční měna mají důležitou funkci.

XVII. Banky a oběživo

Obchodní banky ve skutečnosti rozmnožují oběživo. Zestátnění bank neznamena nutně jejich postavení do služeb politické společnosti, ale jen do služeb její nejvyšší části-státu, což přináší příliš velkou koncentraci moci.

Stabilita měny závisí na vhodné sociální politice a je jejím základním úkolem. Hodnota peněz je spjata se socioekonomickou produktivitou.

Obchodní banky v tvorbě oběživa jsou vedeny motiven zisku a jejich tvorba oběživa je omezena zatím jen nařízením o množství rezerv. V první řadě je nutná sociální kontrola bankovníctví a až v druhé řadě kontrola státní, je-li to nutné v zájmu obecného dobra. Jde o sociální tvorbu a kontrolu oběživa, o poskytování úvěru, o kontrolu podmínek úvěru, zejména úrokové sazby.

Tato kontrola úvěrní politiky je prováděna v první řadě orgánem sociální kontroly, kterým je národní úvěrový výbor, který se skládá ze zástupců bank (včetně bank státních), zástupců centrální či rezervní banky, ze zástupců hlavních sektorů ekonomie a státu (ministerstvo financí).

XVIII. Bursy

Bursy jsou organizovány jako sdružení firem a jako takové mají důležitou společenskou funkci:

1. Právo kontroly přeměnitelných cen, ne ovšem určování cen, poněvadž zásadně ceny jsou stanoveny zákonem nabídky a poptávky, neboť jen tak je možné účelné umísťování kapitálu-tvorba investic.

2. Kontrola bankovního úvěru pro bursovní spekulace.

3. Trestní pravomoc v případě nepravdivých zpráv členských firem, které ovlivňují nabídku a poptávku, dále všeobecně trestní pravomoc nad těmi, kteří porušují etický bursovní kodex.

4. Vyhlášení etického bursovního kodexu.

Bursy jsou tedy autonomními institucemi hospodářské samosprávy a je nad nimi nutná sociální kontrola, kterou provádí buď bursovní podvýbor Hospodářské komory, neb-li existuje-li-tedy společný bursovní výbor, který se skládá ze zástupců burs, bank, hlavních hospodářských svazů, a u bursy plodinové také ze zástupců svazu zemědělců.

Funkce státní: vrchní dozor, hlavně bursovní zákonodárství a jinak jsou zásahy státní přípustné jen podle principu subsidiarity.

Všechny orgány mají pečovat o eliminaci škodlivých spekulací.

XIX. Politické strany

Občané mají právo tvořit svobodně politické strany. Demokratická struktura stran se svobodnými volbami orgánů a demokratickým způsobem usnášení musí být zaručena zákonem.

XX. Odborové organizace

Členství v odborových organizacích je dobrovolné a může být považováno jen za povinnost mravní. Zaměstnanec má právo si vybrat svou odborovou organizaci, jejichž tvorba je svobodná. Zaregistrují se jen takové odborové organizace, které mají určitý minimální počet členů a jsou demokratické (svobodná volba funkcionářů a demokratický způsob usnášení). Je-li zaregistrováno několik odborových organizací téhož hospodářského sektoru neb téhož oboru života sociálního neb kulturního, pak všechny zaregistrované organizace tvoří odborovou federaci neb konfederaci a do jejich orgánů vysílají své delegáty podle počtu svých členů. Podobným způsobem se tvoří všeobdobové federace neb konfederace oblastní, národní a celostátní. Registrované odborové organizace mají právo uzavírat kolektivní dohody (tarifní smlouvy) a tak rozhodovat o všech otázkách hospodářské a sociální politiky na nejvyšší úrovni hospodářské samosprávy spolu se svazy zaměstnavatelů.

Novou funkcí odborových organizací je pomáhat členům k nabytí vlastní produktivních prostředků (zaměstnaneckých a lidových akcií) o čemž jsou možné rámcové dohody v kolektivních smlouvách a podrobnosti v závodních smlouvách.

nelehčitou funkcí odborových organizací je školení členů a funkcionářů a výzkumná práce potřebná pro uzavírání kolektivních dohod, hájení zájmů zaměstnanců a uskutečňování spolupráce sociálních partnerů, která má vystřídat škodlivý třídní boj.

Mezinárodní společnost

XXI. Spojené národy

1. Základní zásadou reorganizace Spojených národů je rovnost všech členských států a tedy žádná privilegia velmocí v Bezpečnostní radě a žádné právo veta. Tento program reorganizace je ovšem programem dlouhodobým, neboť mnohé členské státy zatím nedorostly zodpovědné dospělosti demokratické vyvinuté země. Překotná reorganizace by mohla jen upevnit podvratnou činnost komunistických zemí a zavedení větších změtí do mezinárodní společnosti. I zde platí zásada, že politika je umění možného, a dále, že vedoucí zásadou veškerých reforem je obecné dobro celku. Ideální reformy je třeba někdy odložit a plánovat je jako program dlouhodobý, aby překotností nebylo ohroženo obecné dobro celku. Zatím je třeba řešit naléhavé problémy komunismu a problémy vývojových zemí.
 2. Spojené národy mají mít právo organisovat expediční sbory vojenské, je-li toho třeba, aby se udržel mír, mezinárodní spravedlivý řád, svoboda členských států a aby se zamezilo agresí.
 3. Suverenita členských států není absolutní a je limitována požadavkem obecného dobra mezinárodní všelidské rodiny. Modifikovaná státní suverenita musí respektovat Chartu spojených národů a Chartu lidských práv.
 4. Mezinárodní právo tvoří nejen mezinárodní právo smluvní, ale také zákonodárství Spojených národů, které mají právo vydávat mezinárodní zákony, které jsou nutné v zájmu obecného dobra všelidské rodiny. (Mezinárodní právo statutární). Mezinárodní právo je v podstatě vynutitelné a je platné i pro nečlenské státy v zájmu obecného dobra celku. Platnost mezinárodního práva nesmluvního (statutárního) není závislá na schválení státními parlamenty členských států (ratifikace).
 5. Z požadavku obecného dobra všelidské rodiny vyplývá právo na příměnou mezinárodní autoritu zákonodárnou, výkonnou a soudní.
 6. Materiálním objektem těchto mezinárodních pravomocí je zejména: udržení míru, zákony o spravedlivé válce, práva ženšin, zásady mezinárodního obchodu, mezinárodní měna, mezinárodní právo pracovní, finanční spolupráce za účelem mezinárodní měnové stability, zamezení hospodářských krizí, zamezení inflace a deflace, cenová stabilita, svoboda svědomí a náboženská svoboda, svoboda tisku, projevu mínění, shromažďovací a spolková. Charta lidských práv má být nejen slavnostním prohlášením postulátů, ale mezinárodním zákonem. Charta lidských práv má být tedy součástí ustavy Spojených národů.
 7. Všichni občané všech států mají právo petiční.
 8. Spojené národy se starají o registraci všech mezinárodních smluv a dohlíží na to, aby nebyly uzavírány žádné tajné klausule.
 9. Spojené národy rozhodují rozepře o hranicích a vyhlašují základní normy o emigračních otázkách.
 10. Ani zde nesmíme upadnout do etatismu tím, že bychom se pokoušeli budovat jen světový stát bez světové politické společnosti. Ideálem je budovat celou politickou společnost světovou, jejíž nejvyšší částí bude světový stát se světovým parlamentem a světovou vládou, kde však budou také světové autonomní organizace zájmové, na jejichž autonomii světový stát nesmí sáhnout. Orgány světového státu by se neměly skládat z delegátů jmenovaných partikulárními státními celky, ale z delegátů volených přímo lidem (světový parlament). Tito poslanci světového parlamentu by ihned po zvolení požívali imunity, byli by světovými občany a ve své funkci by nepodléhali příkazům partikulárních států.
- Světová jednota by byla zase jen pluralitní a svébytnost a autonomie národních celků by musela být nejen respektována, ale dokonce lépe zaručena a chráněna než je tomu u dosavadních států s několika národnostními skupinami. Zásahy do národní autonomie by byly přípustné jen když a pokud by to vyžadovalo světové obecné dobro. Zatím ovšem je nutno se spokojit se zlepšováním Spojených národů,

s posilováním jejich specializovaných agencí (ILO, FAO atd.) s přípravou veřejného mínění na budoucí budování světové politické společnosti a s budováním oblastních federací a konfederací. Po vyřešení komunistického problému dalším krokem by mohlo být vytvoření Světové poradní rady, s členy volenými lidem, která by existovala vedle Spojených národů a která by měla moc jen morální. Vykonávala by nátlak morální na světové mínění tím, že by se usnášela na tom, co je spravedlivým řešením světových problémů. Šlo by tedy o důležité stadium vytváření světového mínění, o závažný krok správným směrem. Jinak opravdová světová politická společnost se uskuteční asi až po mnoha velkých katastrofách, neboť jen tak bude překonáno nacionální sobectví a jen tak si lidstvo uvědomí nutnost mezinárodní politické společnosti v atomickém a kosmickém věku. S formováním světového mínění je však třeba začít již nyní, poněvadž dlouhá cesta je před námi.

Mezinárodní soud

Bude rozhodovat na základě:

1. mezinárodního práva statutárního;
2. mezinárodního práva smluvního;
3. mezinárodních zvyklostí;
4. základních principů právních, všeobecně uznávaných civilisovanými státy;
5. na základě precedentů.

Kompetence mezinárodního soudu:

A) Spory:

1. Interpretace mezinárodního práva statutárního a smluvního;
2. existence faktu porušení mezinárodních závazků;
3. povaha a rozsah reparace za porušení mezinárodních povinností.

B) Právní zněny:

Státy mohou žádat o rozhodnutí, že některá ustanovení mezinárodních smluv jsou nadále neplatná vzhledem ke změně poměrů. V podstatě se bude rozhodovat podle práva přirozeného o tom, že některé vztahy jsou nadále nespravedlivé s ohledem na nové poměry.

C) Trestání válečných zločinců.

D) Trestání válečné agrese.

Ekonomická funkce Spojených národů

Usnaňování mezinárodního obchodu a dohled na mezinárodní hospodářskou spolupráci.

Dohled na státní kontrolu mezinárodního obchodu, znemožnění státní kontroly mezinárodního obchodu, která by byla v rozporu s požadavky obecného dobra všelidské rodiny, eliminování škodlivé restriktivní praxe státní nebo kartelové, péče o stabilitu mezinárodní měny a o stabilitu měn národních, o stabilitu cen, jakož i o zdravé fungování mezinárodní soutěže, o antidepresní opatření, o mezinárodní úvěr a o mezinárodní asistenci vývojovým zemím.

Je třeba zintenzivnit práci ILO, UNESCO, FAO atd.

XXII. Mezinárodní hospodářství

Cílem mezinárodního hospodářství je uskutečňování obecného dobra všelidské rodiny a odstranění třenic, které ohrožují světový mír. Zatím co ekonomický liberalismus usiloval o největší možný zisk bez ohledu na mezinárodní obecné dobro, a kolektivismus nebral žádné ohledy na hospodářskou autonomii politických společností, je nutno se snažit zavést systém modifikované mezinárodní soutěže a tak přinést řád do mezinárodního obchodu. Je třeba usilovat o tolik volného mezinárodního obchodu, kolik je únosné s ohledem na mezinárodní obecné dobro. Vývojové země ovšem potřebují asistenci v mezinárodním obchodu.

Existují bohužel případy, kdy výhody hospodářské pomoci, poskytnuté vývojovým zemím, byly částečně nebo úplně eliminovány vykořisťovatelským mezinárodním obchodem.

XXIII. Mezinárodní měnový systém

Je třeba mezinárodní měnové autority s určitými pravomocemi a prostředky; její funkce by byla: 1) zajištění měnové stability; 2. multilaterální systém mezinárodních plateb; 3. asistence potřebným zemím.

Fungování mezinárodního monetárního systému je možné i bez zlata za předpokladu, že mezinárodní měnová instituce bude dostatečně silná, aby vyvinula tlak a vynutila reformy ve státech, který má dlouhodobý deficit, nebo aby zamezila antisociální praktiky zemí nebo zemí, které deficit oně zemí působí.

Bude nutné uskutečnit plán, který vypracoval Lord Keynes na zřízení mezinárodní banky, u které bude mít každý stát rezervu v mezinárodní měně, kteréžto rezervy by se používalo k vyrovnaní krátkodobého mezinárodního platebního deficitu. Banka by rovněž poskytovala v určitých případech mezinárodní úvěr. Toto však stačí u krátkodobého deficitu. Jinak musí mít banka ve spolupráci se Spojenými národy v zájmu obecného dobra všelidské rodiny právo odstraňovat příčiny dlouhodobých poruch.

XXIV. Mezinárodní pohyb kapitálu

Mezinárodní pohyb kapitálu je nutný pro integraci mezinárodního hospodářství:

1. je instrumentem protidepresní politiky. Kapitál ležící ladem ve vyvinutých zemích má být použit ve vývojových zemích (zápůjčky nebo přímé investice).
2. Je usnadňován mezinárodní bankou rekonstrukce, která: a) opatřuje zápůjčky na volném trhu; b) poskytuje záruky za zápůjčky; c) poskytuje zápůjčky z vlastních prostředků. Má právo dohledu, aby zápůjčky kapitál byl opravdu investován podle dohody a to na rozvoj výroby a zvýšení produktivity a ne na spotřebu zboží zejména ne zboží přepychového. Banka tedy diriguje potřebný kapitál zemím, kde je deprese a zemím vývojovým a tím podporuje mezinárodní obchod, stabilitu, rozvoj a integraci mezinárodního hospodářství.

XXV. Mezinárodní obchod potravinami

Zemědělci jsou nejvíce postiženi fluktuací mezinárodního trhu. Velká sklizeň v jedné části světa může přivodit pokles cen, narušit tak mezinárodní platební rovnováhu, působit depresi a potíže na mezinárodním trhu.

Mimo prostředky, které jsou k dispozici jednotlivým zemím (záruka cen subvencemi, placení dluhů se přizpůsobuje cenové fluktuaci, státním vykupu zboží, když ceny klesají a prodejem ze státních skladů, když ceny stoupají) je třeba mezinárodních nárazových skladů, které budou kupovat přebytky a prodávat je v době nedostatku, kde je jejich nedostatek, anebo je dávat k dispozici zemím, kde je hlad.

XXVI. Mezinárodní trh surovin

Ceny surovin ovlivňují světové hospodářství. Aby se zabránilo náhlé často fluktuaci cen, tvořily se mezinárodní kartely, které stanovily ceny, zavedly exportní kvoty, omezovaly import do kartelových zemí atd. Jejich úsilí stabilizovat ceny surovin bylo ovšem vedeno sobeckými zájmy zisku a ne potřebami obecného dobra. Proto je třeba mezinárodní instituce, která by:

1. registrovala všechny mezinárodní kartelové dohody soukromé i vládní a eliminovala tajné klausule;
2. učinila suroviny přístupnými všem zemím;
3. kontrolovala mezinárodní soukromé i vládní dohody o omezení výroby surovin a trhu;
4. stabilizovala ceny v rámci mezinárodní antidepresní politiky zejména zřizováním nárazových skladů, které by nakupovaly přebytky a prodávaly je později podle potřeby a které by kontrolovaly takto přeměněné ceny, aniž by určovaly ceny přímo.

XXVII. Mezinárodní dluh

Poněvadž mezinárodní dluh může porušit stabilitu měny a může mít neblahý vliv na mezinárodní hospodářství, je třeba mezinárodní autority, která by:

1. se starala o to, aby věřitelské země byly ochotny přijímat částečně též zboží, nelze-li platit zlatem neb penězi, a aby se věřitelská země nebránila importu;
2. dohlížela na to, aby splácení dluhu nenarušilo stabilitu dlužné země a aby tato mohla za určitých okolností platit také ve vlastní měně;
3. obstarala v případě potřeby zápůjčku a pomohla dlužníkovi dostat se z přechodných potíží;
4. naléhala na krajním případě na to, aby se dluh zcela neb částečně odpustil. Věřitelská země je často kompensována ziskem ze zvýšeného mezinárodního obchodu s tou, zatím již více vyvinutou zemí.

XXVIII. Integrace mezinárodního hospodářství a světový mír

Integrací mezinárodního hospodářství je řízení mezinárodní hospodářské spolupráce, aby se dosáhlo optimální životní úrovně všech zemí a kulturního rozkvětu (mezinárodní obecné dobro). Jde tedy o harmonisování národních ekonomik a jejich strukturální koordinaci. To ovšem nelze provést, trvají-li státy na absolutní suverenitě a nemají-li tedy mezinárodní orgány žádnou moc zasahovat. Mezinárodní hospodářská integrace odstraňuje kořeny hospodářských krisí a politických revolucí, zvyšuje vzájemnou závislost zemí a činí agresivní válku obtížnější.

XXIX. Středoevropská federace

Malé státy nejsou již soběstačné, nemohou využít dobře moderní technologie, nemají prostředky na potřebný výzkum, na případné využití sil a bohatství vesmíru (měsíce a planet) a stávají se čímž-
kem ve hře velmocí.

Tendence k postupnému vytváření velkých federací neb konfederací je možno pozorovat nejen v Západní Evropě, ale také v Africe, Jižní Americe a v Jihovýchodní Asii.

Zemím středoevropským, které mají obavy z aplikace zásad Římské smlouvy o Obecném trhu, podle které se má dospět k volnému pohybu kapitálu a pracovních sil, bude vyhovovat nejlépe dlouhodobý plán na vytvoření středoevropské federace v rozsahu asi od Baltického moře až ke Středozezemí. Tato federace by byla zárukou nezávislosti této oblasti na velmocích a nevystavovala by se nebezpečí, že velmocenský soused nás zaplaví nejen svým kapitálem, ale i návalen pracovních sil a tak ohrozí národní svébytnost.

Středoevropská federace by pak byla členem celoevropské konfederace. Jen tak bude možno zaručit plný a svobodný rozvoj českého a slovenského národa.

XXX. Antikomunismus

1. Musíme stále připomínat světu obludnou nelidskost komunismu, ale tato propaganda čistě negativního rázu nestačí. 2. Komunismus je falešná filosofie (ideologie) a proti ní máme postavit filosofii pravdy. 3. Komunismus je hospodářský systém, který je v rozporu s požadavky lidské přirozenosti; proti tomu třeba stavět hospodářský systém opravdu lidský - integrální demokracii. 4. Komunismus se nedá zlidštit a být ještě komunismem, je to systém nereformovatelný ve svých základech. Je třeba jej vystřídat řádem novým (požadavek transformace v komunistických zemích). 5. Onyly ekonomického liberalismu byly a jsou živnou půdou pro komunismus. Tuto živnou půdu je třeba odstranit (požadavek transformace v Západních zemích). 6. Komunismus je agrese, které je třeba čelit i vojensky; nemůžeme se vzdát nároku na spravedlivou obranu. 7. Komunismus je materialismus a ateismus, což jsou nauky nevědecké; naše cesta je víra v Boha, svoboda a bratrství dítek Božích.

Non-periodical, not for sale.

Published by: S. Hofírek, 217 Royal Parade, Parkville, Melbourne, Vic., 3052